

OPONENTSKÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

AUTORA

JUDR. PETRA LUKÁČKU, PhD.

NA TÉMU

„KATEGÓRIA ZODPOVEDNOSTI A ZODPOVEDNÉ PODNIKANIE V PRÁVNOM PROSTREDÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY V KONTEXTE VÝKONU FUNKCIE ŠTATUTÁRNEHO ORGÁNU SPOLOČNOSTI S RUČENÍM OBMEDZENÝM“

Študijný odbor: 3. 4. 10. obchodné a finančné právo
Oponent habilitačnej práce: prof. JUDr. Mojmir Mamojka ml., PhD.

V posledných rokoch je jedným z primárnych kritérií, optikou ktorého pristupujem k hodnoteniu akéhokoľvek vedeckého snaženia, jeho spoločenská aktuálnosť a s tým spojená primeraná miera interpretačnej progresívnosti. Inými slovami, vedecké výstupy sa nemajú orientovať na umelé potreby doktríny (k čomu sa, žiaľ, značná časť autorov uchýľuje), ale na také aspekty, ktorých skúmanie má reálny význam pre príslušný segment aplikačného diania, v prípade habilitanta najmä na oblasť korporáčného práva. Z vyššie uvedených dôvodov oceňujem, že JUDr. Lukáčka sa vo svojej habilitačnej práci (okrem iného) zameriava na tzv. *spoločensky zodpovedné podnikanie* (*corporate social responsibility* – v habilitačnej práci ako aj v ďalšom texte tohto posudku aj „CSR“), ktoré – podľa autora – „*tvorí určitú nadstavbu v rámci výkonu podnikateľskej činnosti a o ktorej rozvíjanie by sa mal snažiť i štát, aj keď pravdepodobne nie „klasickými“ právno-regulačnými mechanizmami smerujúcimi „iba“ k určovaniu ďalších povinností pre podnikateľov, ale skôr ich pozitívnym motivovaním a vytváraním priestoru, aby tí, ktorí sa odhodlajú na splňanie tohto vyššieho štandardu podnikania, boli za to odmeňovaní, resp. zvýhodňovaní*“¹. Aj preto s určitou mierou nadhľadu, ktorý si, verím, môžem v úvode tohto posudku dovoliť, konštatujem, že výber témy je v súlade so „spoločensky zodpovednou vedeckou činnosťou“, aby prepojenie medzi akademickou pôdou a praxou nezostalo iba marketingovým klišé, ktoré bez reálneho obsahu používajú (a zneužívajú) mnohé vysoké školy.

Štruktúra predloženej práce je v dobrom zmysle slova štandardná, t. z. JUDr. Lukáčka správne postupuje od všeobecných inštitútov k partikulárnym aplikačným prvkom – čitateľ môže tento prístup označiť za konzervatívny, vo sfére vedeckého úsilia však má rokmi overenú opodstatnenosť. Ostatne, tento úmysel potvrdzuje aj autor – „*zo systematického hľadiska pristupujeme k členeniu publikácie od analýzy všeobecného ku špeciálnemu, a teda spracovávame otázky spojené s objasnením pojmu „zodpovednosť“ a „právna zodpovednosť“, na čo v ďalších jej častiach nadväzujeme rozpracovaním konkrétnych inštitútov, ktoré sú so zodpovedným podnikaním, podľa nášho názoru, bezprostredne spojené*“². Citované sentencie sú obsiahnuté v „úvode“ (ako uvádzam pod čiarou), ktorý však nemá iba autonómny charakter „uvedenia do problematiky“, ale inkorporuje aj hypotézy predstavujúce – podľa môjho názoru – vhodnú rovnováhu medzi právnou teóriou (hypotéza č. 1), praxou dotknutých subjektov (hypotéza č. 2) a efektivitou príslušných legislatívnych riešení (hypotéza č. 3). Zohľadňujúc naznačené ciele sa autor najskôr venuje „vývoji zodpovednosti a právnej zodpovednosti“ (kapitola 1 od str. 7), pričom sa správne

¹ Citované zo str. 4 predloženej habilitačnej práce (Úvod).

² Citované zo str. 5 predloženej habilitačnej práce (Úvod).

neobmedzuje iba na stredoeurópsku spisbu, ale rozsah jeho skúmania zasahuje aj literatúru publikovanú v rámci anglo-americkéj doktríny³, resp. neopomína ani stručné etymologické súvislosti⁴. Habilitant, citujúc relevantných autorov a formulujúc vlastné názory, prezentuje variabilné interdisciplinárne tvrdenia, ktoré (aj v tomto prípade odôvodnene) oscilujú medzi „etickou kategóriou“ (napr. Weber⁵), revíziou príslušnej doktríny (napr. Knapp⁶, Luby atd.) a „normatívnou podobou“ zodpovednosti (vybrané ustanovenia OBZ, ktoré používajú slovo „zodpovednosť“⁷). Dotknutá časť sa na niektorých miestach vyznačuje rozsiahlym citovaním (resp. parafrázovaním) nad čiarou, autorovi to však rád odpustím, pretože, poznajúc genézu vzniku jeho habilitačnej práce, bol motivovaný snahou (v rámci rozsahových možností oponovaného výstupu) o primerane komplexný výklad.

Druhá kapitola je koncipovaná v obdobnej štruktúre, t. z. generálny informačný vstup subsumuje (napr.) stručnú súvzťažnosť so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv a úvodné zamyslenie sa nad tým, či CSR je alebo nie je interpretačne obsiahnuté napr. v inštitúte *odbornej* (resp. *náležitej*) *starostlivosti* v zmysle platného OBZ (t. j. § 135a OBZ, resp. § 194 OBZ). Táto polemika je vhodným premostením k otázke, či *štatutárny orgán* (resp. jeho *člen*) je alebo nie je povinný aplikovať princípy *spoločensky zodpovedného podnikania*, resp. či takéto konanie možno – naopak – pričítať k zodpovednosti „štatutára“, t. z. či by presadzovanie princíпов CSR mohlo byť konaním v rozpore s odbornou starostlivosťou, ak by bolo na úkor individuálneho *dosiahnutia* (resp. kontinuálneho *dosahovania*) zisku spoločnosti. Nadväzujúc sa naznačenú dišputu sa stotožňujem s tým, že by sme nemali dospieť k výkladu, „že samotná povaha obchodnej spoločnosti a priori vylučuje koncept spoločensky zodpovedného podnikania, čo, podľa nášho názoru, nie je žiaduce, a zároveň to ani nemá oporu v právnej úprave danej problematiky“⁸. ... Súvisiace tézovité reglementačné porovnanie (Indonézia, India, Veľká Británia...) môžu u čitateľa vzbudiť dojem povrchného koncepčného „dokreslenia“ problematiky CSR na účely stredoeurópskeho vedeckého prostredia, ktoré habilitant môže (resp. *mal by*) rozpracovať v plnohodnotnej komparačnej rovine *pro futuro*, napriek tomu však – podľa môjho názoru – (aj) tieto strohé fragmenty majú v oponovanej habilitačnej práci svoje opodstatnenie. Tento podnet akcentujem skôr v predznamenananej snahe o (v ideálnom prípade) rozšírenie predmetu skúmania druhej kapitoly, ktorá je relatívne krátka (od str. 33 po str. 45), i keď chápem, že autor mal pochopiteľnú tendenciu prehľadne rozčleniť obsah svojho výstupu (a štruktúra predmetnej habilitačnej práce je, ako som už uviedol, odôvodnená), rozšírenie otázok/argumentov pertraktovaných v dotknutej kapitole by však viac napĺňalo zmysel, ktorý s ňou autor (zrejme) spájal.

³ Napr. Ricoeur, P.: The Concept of Responsibility: An Essay in Semantic Analysis. In: *The Just*. Chicago: The University of Chicago Press, 2000, s. 11. Tento prístup je hodnotný nielen v právnej vede, ale aj pri inšpirácii tradičnými zahraničnými inštitútmi v normotvorbe (napr. *piercing of corporate veil*, resp. polemika nad využitím inštitútu *shoot-out* aj v inej právnej forme obchodnej spoločnosti než v „akciovke“ (a pod.)), ktoré som mal tú česť opakovane interpretovať v rámci prednáškovej činnosti na viacerých vysokých školách či na špecializovaných odborných stretnutiach.

⁴ Mám na mysli napr. nasledujúcu konštatáciu: v rámci „*historickej terminológie má zodpovednosť svoj pôvod v termíne respondere*“, čo predstavovalo „*povinnosť čeliť záväzku, zodpovedať sa pred súdom. V tomto zmysle možno badať súvislosť latinského termínu respondeo s termínom spondeo (sľúbiť z titulu ručenia), odkiaľ pochádza termín sponsor – ručiteľ*“ (citované zo str. 9 predloženej habilitačnej práce).

⁵ „*V rámci etiky zodpovednosti je zodpovedný ten, kto dokáže prevziať na seba bremeno za predvídateľné následky svojho konania*“ (Weber, M.: Politika ako povolanie. Bratislava: SPEKTRUM, 1990, s. 64.).

⁶ Knapp, V.: Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. In: *Stát a právo*, 1956, s. 66

⁷ t. j. str. 28 a 29 predloženej habilitačnej práce

⁸ Citované zo str. 42 predloženej habilitačnej práce.

Prirodzeným vyústením autorovho úsilia (kvalitatívnym aj kvantitatívnym) je tretia kapitola s logickým dôrazom na spoločnosť s ručením obmedzeným ako štatisticky dominantnú korporáčnú podnikateľskú platformu s tým, že – rovnako ako v prípade predchádzajúcich kapitol – JUDr. Lukáčka najsamprv ponúka niektoré bazálne teoretické konotácie (napr. alternatívy vymedzenia obchodnej spoločnosti ako *fikcie*, resp. *nexusu kontraktov*, resp. *reálnej osoby*). Nielen názory relevantných autorov, ale aj účastníkov obhajoby habilitačnej práce (pozn.: som si vedomý, že to, či predmetná habilitačná práca bude postúpená na ústnu obhajobu, je súčasťou posudzovania a rozhodovania až po odovzdaní môjho posudku) pravdepodobne budú oplývať očakávanou variabilitou, mne je dlhodobo najbližšia konštatácia spočívajúca v „priznaní“ nevyhnutnej participácii ľudského faktoru („jednotiacim aspektom všetkých uvedených teórií je, podľa našej mienky, to, že obchodná spoločnosť nevie tvoriť a ani prejavovať svoju vôľu bez toho, aby sa do tohto procesu zapojili konkrétne fyzické osoby, ktoré majú vlastnú právnu subjektivitu, a ktorých konanie, ako aj uvažovanie, by nemalo brať na zreteľ svoje osobné záujmy, ale mali by konať rýdzo v záujme a v prospech obchodnej spoločnosti“⁹). Nasledujúce stránky podávajú viaceré podnetné (v niektorých prípadoch iba stručné, ale o to vecnejšie) kumulácie názorov ostatných autorov ako aj zhrňujúce interpretácie habilitanta (okrem iného) na *obchodné vedenie* (kvitujem napr. zdôraznenie významu rozsudku Najvyššieho súdu ČR z 25. augusta 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003), obmedzenie *konateľského oprávnenia*, ťažiskové povinnosti konateľa reflektujúce ustanovenia o *kríze* atd., kde autor opätovne preukazuje v zásade istý „interpretačný rukopis“.

Akceptujúc čo najširšiu autorskú slobodu konštatujem, že právno-teoretická esencia oponovaného textu je v súlade so stanovenými hypotézami (Úvod) ako aj s ich vyhodnotením (Záver) – kolektívne posúdenie tohto segmentu však rád ponechám na konštruktívnu, korektnú a nepochybnú podnetnú diskusiu po prvej časti obhajoby habilitačnej práce (t. j. po predstavení práce zo strany habilitanta).

Formálna stránka posudzovanej habilitačnej práce je v súlade s príslušnými požiadavkami, poukazujem na občasnú absenciu kurzívy pri potenciálne citovanom texte, čo však môže byť spôsobené prevažujúcimi parafrázami, resp. „vizuálnymi úzusmi“ vydavateľstva.

Zhoda vyhotoveného textu s evidovanými publikačnými počínmi je 22,53 %, čo je vzhľadom na ostatné obdobné vedecké rezultáty (t. z. zohľadňujúc objektívnu potrebu právnej vedy revidovať a citovať zodpovedajúcu spisbu, resp. normatívny text) plne odôvodnené a tým akceptovateľné.

V kontexte vyššie uvedeného v prípade, že JUDr. Lukáčka počas habilitačnej prednášky a obhajoby habilitačnej práce na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave preukáže potrebnú mieru odbornosti, pedagogickej a osobnej zrelosti (a, prirodzene, predloží vedecké výsledky v súlade so stanovenými kritériami), podporím ho v úsilí získať vedecko-pedagogický titul **docent** v študijnom odbore *3. 4. 10. obchodné a finančné právo* s úprimným presvedčením, že aj naďalej bude prínosom pre príslušnú oblasť skúmania.

Návrh otázok: 1. V nadväznosti na tému habilitačnej práce sa núka položiť domnelo všeobecnej, ale sekundárne o to komplexnejšej otázky: ako si habilitant s odstupom času (t. j. od odovzdania habilitačnej práce do prípravy

⁹ Citované zo str. 48 predloženej habilitačnej práce.

a konania obhajoby, čo si autorovi dovoľujem adresovať aj s vedomím, že v jeho prípade ide o relatívne krátky časový úsek) predstavuje pretavenie CSR do normatívnej podoby v právnom poriadku Slovenskej republiky? (t. z. aby habilitant uviedol argumenty pre vtelenie skúmaných princípov do hypotetického budúceho právneho stavu, ďalej aby uviedol nielen koncepčné aspekty, ale aby aspoň v základnom rámci predniesol adekvátne formulované ustanovenie/ustanovenia a aby zároveň predostrel „ideálne“ uchopenie takto konštruovaného CSR doktrínou, korporáčnou praxou a súdmi).

2. Reagujúc na dlhodobú komunikáciu s habilitantom navrhujem, aby sa pokúsil prezentovať svoj „finálny názor“ (pod „finálnym názorom“ myslím taký, ktorý možno pripraviť a vyargumentovať v rovine celého doterajšieho akademického pôsobenia JUDr. Lukáčku až ku dňu konania habilitačnej prednášky, keďže prípadným úspešným absolvovaním habilitačného konania uzavrie určitú „kapitolu“ a – nepochybne – otvorí ďalšiu) na to, či spoločníkovi s.r.o. na strane jednej a konateľovi s.r.o. sa strane druhej možno v doktríne a v korporáčnej praxi plnohodnotne (t. z. vyargumentovane) pričítať povinnosť konať s *nevyhnutnou lojalitou* (pri formulovaní tejto otázky som si vedomý pomerne jasného postoja habilitanta¹⁰, osobne som však k predmetnému inštitútu/výkladu koncepčne aj interpretačne rezervovanejší).

Bratislava, 28. august 2019

prof. JUDr. Mojmir Mamojka ml., PhD.

¹⁰ Citujem zo str. 58 predloženej habilitačnej práce, na ktorej sa autor (okrem iného) odvoláva aj na Smalika: „Aj napriek skutočnosti, že povinnosť lojality nie je v slovenskom práve explicitne upravená, možno jej obsah pomerne jednoznačne identifikovať prostredníctvom výkladu jednotlivých ustanovení Obchodného zákonníka, ktoré upravujú problematiku povinností konateľov spoločnosti s ručením obmedzeným“.